

PRAVICA

Glasiilo krščanskega delovnega ljudstva

Ishaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo || Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za četri leta Din 15-,-, za pol leta Din 30-,-; za inozemstvo Din 7-,- (mesečno) — Oglas: po dogovoru || Oglas, reklamacije in naročila na upravo jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Za kaj gre.

Vlada g. Nikole Pašiča je delavstvu skrajno neprijazna. Tudi radičevski poslanci niso delavstvu naklonjeni, dasi je njihov poglavar svojčas sanjal nekaj o »kmetsko-delavskih sovjatih«. Srbski radikali in hrvatski kmetijci so pač ljudje skozi in skozi kapitalističnega ali veleposestniškega mišljenja, in edina socialno misleča stranka v naši državi, SLS, je v opoziciji. Kar je v vladi in z vlado, to je vse do kosti reakcionarno.

Vsi bodisi radikali, bodisi radikalno-demokratski, bodisi radikalno-seljaški režimi v Jugoslaviji so zgolj eksponenti velekapitala. Kar ta zahteva, to se izvrši, s stališča interesov velekapitala, akcijskih družb, bank in sindikatov se dela vsa politika, česar združeni kapital noče, to se tudi ne sme izvršiti. Vsi naporu velekapitala v Jugoslaviji pa so naperjeni na to, da se demontira socialna postavodaja, da se okrne delavsko zavarovanje, da se počasi uničijo vse socialne naprave v državi. Režim gre velekapitalu v vsakem oziru na roko. Prišli smo že tako daleč, da je minister za socialno politiko v finančnem odboru izjavil, da on in njegova stranka smatrata to ministrstvo sploh za nepotrebno! Ker pa vladna večina zaenkrat ministrstva za socialno politiko še ne upa odpraviti, pa je črtala kredite za varstvo otrok, odpravila več borz dela in tudi znatno okrnila inspekcije dela. To je seveda samo začetek.

Ze dolgo se sliši iz krogov podjetnikov čedalje glasnejše zabavljanje zoper socialno zavarovanje. To je jako sumljivo. Res da ima socialno zavarovanje pri nas v tehnično-upravnem oziru zelo velike hibe, tako da je zabavljanje zoper to napravo iz te strani lahko, toda za podjetnike je to le dobrodošla pretveza, ki jim daje krasno priložnost, da socialno zavarovanje sploh diskreditirajo. Človek ima sploh vtis, da merodajni faktorji upravo socialnozavarovalnih uradov nalašč tako slabo vodijo, da bi ustvarili neugodno razpoloženje proti instituciji kot taki in na ta način pomagali pri generalnem napadu velekapitala na to najvažnejšo socialnopolitično ustanovo. Mesto da bi delal režim na to, da socialno zavarovanje izboljša in ga izpopolni tako, da bi prišli kakor v drugih državah stopnjema do splošnega zavarovanja vsega prebivalstva, pa ga nalašč izkvarja in pusti propadati.

Pri tem zadene jako velik del krivde tudi voditelje jugoslovanske socialne demokracije. Ti so z vsemi kriplji pomagali režimu, oziroma demokratom, da se je uvedel tudi v socialnopolitični panogi centralizem, da se je dala Belgradu vsa komanda nad socialnopolitičnimi zavodi v roke in da z denarjem razpolaga režim, kakor hoče. Nepoštena zakonska zveza med kolovodji socialne demokracije in demokrati rodi zdaj svoje sadove. Nihče drugi kakor socialna demokracija je kriva po svojih voditeljih, da pri nas čedaljebolj dviga svojo glavo reakcija. Da se delavski razred temu upre, ni druge pomoči, kakor če se združi okoli naše krščanske socialistične Jugoslovanske strokovne zveze in to ob sedanjih volitvah v delavsko zbornico. Če porazimo socialno demokratske voditelje, porazimo tudi velekapitalistični režim, ki ima v njihovi nesrečni protidelavski politiki svoje najboljše pomagače. Samo farško-gonjo so v bratski zvezi z »Jutrom« gonili, delavstvo pa prepustili eksploataciji jugoslovanskega velekapitala.

Rešitev delavstva v Jugoslaviji je v enotni fronti proletariata, ki jo bo

pomagala vpostaviti slovenska krščanskosocialistična delavska zveza!

Političen pregled.

Vprašanje univerze še vedno ni formalno dokončno rešeno. Sicer se je javnost pomirila z zagrebško konferenco vseučiliških profesorjev, na kateri so se vsi odločno izjavili za vse univerze vsaj v tej obliki kot so danes. Tudi S. Radič je dal izjave, ki naj bi vplivale pomirjevalno. Kljub današnjemu miru bomo zvesto stali na straži za našo univerzo. Če nam bi padla ta, vemo dobro, da pomeni ta padeč prvo stopnjo smrti slovenske individualnosti. Naše žrtve so bile in so prevelike, da bi se dali mirno pokopati.

* * *

Pozornost politične javnosti je med katoliškimi in pravoslavni božičnimi prazniki obrnjena v delo finančnega odbora, ki razpravlja o proračunu. Ponavlja se stara pesem, toda v vedno bolj grobi obliki. Prečanski kraji, zlasti pa Slovenija, so pojmi, ki jih novi proračun skoro ne pozna več. Visoke milijone je vlada poklonila Srbiji in njej blizu ležečim krajem, Slovenijo pa naravnost sramoti s tisočaki, ki jih ji meče kot beraču vinarje. Vse to naj bi bilo povračilo za ogromne vsote, ki jih prispevamo v državno blagajno. Vse naše želje, zahteve, predlogi in potrebe so naletele na gluha ušesa.

Poleg razburljivih vesti o proračunu pa se vedno širijo vesti o rekonstrukciji vlade. Vse take in enake vesti so zavite v temo negotovosti in ribarjenja v kalmem. Boj med obema vladnima strankama zavzema vedno ostrejšo mere. V letošnjem letu bo ta boj privedel do jasnosti. Težnja radikalne stranke za absolutno močjo v državi odbija od sebe vse druge stranke. V sami radikalni stranki je na vrhu kopica politikov, ki nič ne delajo, ampak živijo na račun okolice. Proti temu je v stranki samji, zlasti še pa v klubu, močan odpor posebno od tistih poslancev, ki so bili izvoljeni v prečanskih krajih. Ti poslanci so nekaki grobokopi sedanje moči radikalne stranke. Dosedanja praksa Nikole Pašiča jih je izučila, da vedo, kje se morajo boriti, ako se hočejo uveljaviti: to je edino v klubu samem. Slučaj Nastasa Petroviča je zanje dobra skušnjava. Če bi namreč izstopili iz kluba in začeli lastno politiko, bi si nakopali na glavo moč in roko šefa radikalne stranke, ki bi jih pri prihodnjih volitvah z vsemi razpoložljivimi sredstvi pritisnil ob steno.

Huda nasprotja v radikalnem klubu bi rad Pašič poravnal s tem, da namerava pri prihodnji rekonstrukciji vzeti v vlado svojega starega nasprotnika Ljubo Jovanoviča in mu dati za volitve brez dvoma važno ministrstvo za notranje zadeve. Tudi Aco Stanojeviča so poklicali v Belgrad, da ga povprašajo, kako misli, da bi bilo primerno reševati in zdraviti vladno bolezen. Stanojevič je star politik in v svoji stroki izveden. On velja za tistega, ki pomaga Pašiču, kadar pride ta v zadrego. Vendar pa obema precej meša začrtana pota sedanjih zunanji minister Momčilo Ninčić, ki prihaja vedno bolj na površje. Ninčić ima največ upanja postati vodilni politik jugoslovanske države, ker uživa ugled med poslanci in pri najvišjih krogih. Verjetno je, da bo on s svojo osebnostjo precej vplival na razvoj naše notranje politike, zlasti pa na notranje boje v radikalni stranki.

Romunija. Najvažnejši oziroma najbolj interesanten dogodek v novem letu je gotovo odpoved romunskega prestolonaslednika pravici na prestol. Najrazličnejši komentarji se pojavljajo v svetovnem časopisju. Po izjavi prestolonaslednika mu še ni znano ali bo odpoved sprejeta ali ne. Biva v Benetkah. Kot glavni vzrok se navaja, da je razrešen radi tega, ker je živel in še živi v zakonu z ženo, s katero je tudi sklenil veljaven zakon po pravoslavnem cerkvenem običaju v Odesi v Rusiji. Ker pa prestolonasledniki ne morejo imeti za ženo njemu po stanu neenake, se je potem vdrugič pač na pritisk staršev poročil z grško princezo Heleno, s katero ima sina Mihaela, kateri je določen sedaj za prestolonaslednika. On sam pa s to drugo ženo ni bil zadovoljen, ker je bil še vedno s srcem pri prvi ženi. Pred kratkim se je zopet njej približal in to naj bi bilo sedaj zanj usodno. Druga verzija pa pravi, da je prestolonaslednik kot vrhovni komandant oddelka za vojno zrakoplovstvo naročil 20 letal, katera pa so bila popolnoma nerabna. Milijoni so šli v zgubo in te je baje on porabil za poravnava svojih dolgov, katere je napravil skupno s svojimi prijatelji, častniki. Tudi pri narodu baje ni priljubljen radi korupcijskih afer. Od tretje strani, in to poročilo je najnovejše, pa poročajo, da je pripravil državni prevrat. Bil je nezadovoljen z vlado ministrskega predsednika Bratianua in svojih staršev. Njegov vzor bi bila nacionalist. diktatura, z voditeljem po vzorcu Mussolinija. Min. predsednik Bratianu je baje za stvar zvedel in sklenjena je bila njegova odstranitev, katero je prebral kralj na seji kronskega sveta (kralj, vlada, vodja opozicije). Po najnovejših poročilih je min. predsednik demisioniral. — Vsekakor žalostno za že itak slabo državo!

Bolgarija. To je druga država, v kateri se je zgodila senzacija. Namreč demisioniral je načelnik vlade — Cankov. Zginil je s površja človek, kateri je kakor za stavo dal pobijati in moriti ljudi. Bolgarska, katera je občutila pod njegovo vlado gorje, kakršen ni vladal niti za vlade Turkov, se je oddahnila. Hotel je razpustiti parlament, toda kralj mu tega ni dopustil le zaradi tega, ker je vedel, da bi bilo konec države, ako bi se kaj takega zgodilo. Vročekrvni Bolgar ne bi mogel dopustiti, da se mu teptajo zadnje svetinje, katere si je priboril s krvjo in najhujšimi napori, kajti to bi pomenilo njegovo sužnjost. — Vlado je sestavil Ljapčev, katera pa se opira na vojaštvo in makedonstvujoče.

Anglija. Statistični urad za zaposljevanje delavcev je objavil statistiko glede zaposlitve delavcev. Iz tega statističnega izkaza je razvidno, da se položaj industrijskega delavstva silno počasi toda stalno boljša (železna, strojna, ladjedelnice, tekstilna industrija itd.). Edina izjema med temi je premogokopna, katera nikakor ne more priti v ravnotežje, ampak vedno pada. Pač radi tega, ker je Angleška izgubila med svetovno vojno premogokopni trg.

Turčija in SSSR sta sklenile varnostno pogodbo (SSSR je oficijelno ime za sedanjo Rusijo in po slovensko bi rekli Zveza sovjetskih socialističnih republik). Ta pogodba naj bi bila naperjena proti locarnski. Sklenila sta jo v imenu Turčije zunanji minister Rudži bej in v imenu Rusije Čičerin. Te dni se je turški zunanji minister mudil v Belgradu in baje ima nalogo, da posreduje med Rusijo in SHS glede medsebojnega priznanja. Eno pa se je opazilo namreč, takoj ko

je Čičerin odšel iz Pariza, kjer se je mudil v pogajanjih s Francijo, sta se sestala angleški zunanji minister Chamberlain, graditelj locarnske pogodbe in Mussolini. Se jim že zopet križajo računi!

Volitve v delavsko zbornico.

Volitve.

Trije tedni nas še ločijo od dneva, ko bo naše delavstvo začelo oddajati prvič svoje glasovnice za delegate svoje »Delavske zbornice«. Naravno, te volitve so vzbudile veliko zanimanje in pozornost med ogromno armado našega delavstva v Sloveniji. Saj je »Delavska zbornica« zakonita ustanova delavstva, ki ima prevažno nalogo ščititi delavstvo pred izkoriščanjem današnjega vladarja sveta kapitalizma in vseh njegovih izrodov, s strašnimi posledicami za delavstvo. In ker je »Delavska zbornica« to, kar je na kratko zgoraj povedano, zato ne sme biti, posebno krščansko socialističnemu delavstvu vseeno, kdo bo to zbornico vodil in v njej odločeval.

Za volitve je že sedaj predvidenih več list. Osebnih razprtij in osebnih interesov na strani marksističnih socialistnih demokratov in bivših komunistov, katerim je povezal roke in duh milijonar Anton Kristan, vse to je preprečilo enotno listo vsega delavstva v teh volitvah.

Ker so imeli materijalistični Kristanovi od kapitala odvisni socialisti namen, pri sporazumu do tal ponizati krščansko socialno misleče delavstvo in splesti s svojo večino v zbornici za vse naše delavstvo kruti bič terorja, ki so ga enkrat že izvajali, zato smo bili krščanski socialisti prisiljeni postaviti svojo listo, Jugoslovanske strokovne zveze. Proti nam bodo nastopili naši nasprotniki v več frontah, ki se pa po svojem duhu ne razlikujejo, da bi zagospodovali v naši zbornici in v njej še nadaljnja tri leta sedeli tako brezplodno kot so dosedaj.

Združene strokovne zveze Jugoslavije.

Kakor že povedano, so se vršila pogajanja za skupen nastop vseh strokovnih organizacij. Mi smo bili iskreno za enotnost in sporazum. Socialisti so pa z nekaterimi komunisti od zadaj pripravljali prevaro, pogajanja zavlačevali in končno sestavili neko svojo listo pod imenom »Združene strokovne zveze Jugoslavije«, da bi s tem prevarili naše delavstvo. Sedaj govorijo na shodih, da smo v tej zvezi tudi krščanski socialisti. To je laž! Zato njim nobene glasovnice!

Neodvisna delavska stranka.

Ostanki narodnih socialistov so prosili Žerjavovo demokratsko »Unijo« za sprejem in skupen nastop. Ker pa tudi Žerjav danes nima več nobene pametnega neodvisno in svobodno mislečega delavca za seboj, bo doživela ta lista »Neodvisne delavske stranke« polomijo, ker pregovor pravi: »Ako slepec slepca vodi, oba v jamo padeta.« Takim slepcem nobene glaslu!

Bernot.

Kaj pa ta? Pravijo, da bo postavil tudi svojo listo, ker se ne strinja z ostalimi voditelji socialistnih demokratov, častilcev Kristanovih milijonov. Krščansko socialno delavstvo se tudi od teh ne bo pustilo motiti, tudi če bodo napadali Svetka, Uratnika, Čobala in druge. Bernot glasov ne dobi!

Prepeluh.

Bivši socialistni demokrat, potem avtonomist, nato republikanec, sedaj

pa Radičevci bo s svojo listo, ako jo bo res postavil, doživel vnaprej predvideno polomijo, ker naše slovensko delavstvo ve, da mu je »bater« Radič, ki je pred nekaj dnevi glasoval za odpravo slovenskih borz dela in za ukinjenje brezposelnih podpor in za odpravo ministrstva socialne politike. Takim, ki skačejo, naj odzvoni!

Jugoslovanska strokovna zveza.

Vi stari izmozgani rudarji in kovinarji, ve onemogle služkinje in tobačne upokojenke, vi vsi iz Krekove dobe, govorite in pišete zgodovino »Jugoslovanske strokovne zveze«. V njej ste se borili združeni, padali in zmagovali. Vi vsi dvigate danes glave, da vidite bojni nastop svoje stare, v bojih za delavske pravice izkušene organizacije. O, Krekov duh še danes veje v naši Strokovni zvezi, v kateri stopajo združeni krščanski socialisti v prvi boj za »Delavsko zbornico«, z jasnimi načeli in ognjem, kakor takrat pod Krekom. Vemo, kaj pomeni za nas »Delavska zbornica«, zato stopamo v volitve z onim navdušenjem in silo, ki je last le nam »Krekovcem«.

Vstanite pa vsi, ki delate in trpite, in vzdramite vse omahljivce ter zaspance, da bo zmaga Jugoslovanske strokovne zveze častna za vse kršč. soc. misleče delavstvo; v korist in napredek vsega našega slovenskega delavstva, da se otrese vseh krivic in vsakega izkoriščanja s pomočjo svoje »Delavske zbornice«, v kateri naj zaveje po 7. februarju 1926 Krekov duh ljubezni, dela in poštenja!

* * *

Na glasovnice pazite. Te dni bo sleherni volivec odbil od volivnega odbora potrjeno glasovnico, ki sestoji iz štirih delov: kuverta z naslovom **Glavni volivni odbor Delavske zbornice v Ljubljani**. Na njej je prilepljen **Oddajni listek**, ki ga mora volivec lastnoručno podpisati, Glasovnica s podpisi dr. Anton Mrak, Čobal in Čelešnik ter bel glasovalni listek. Na ta listek bo moral vsak napisati ime liste, ki jo voli. N. pr. »Glasujem za kandidatno listo, ki jo je vložila Jugoslovanska strokovna zveza v Ljubljani.« Vse te liste dobro shrani, nikomur jih ne daj iz rok razen našemu zaupniku!

Nov dnevnik. V Ljubljani je pričel izhajati nov dnevnik pod imenom »Delavska politika«. Naloga novega dnevnika je, da agitira za časa volivnega boja za socialdemokrate. Ko bo svoje delo dovršil, bo »zamorec« zopet lahko šel. Ni težko uganiti, kdo je dnevniku dal življenje in vsled tega tudi ni nobenega dvoma nad uspe-

hom njegovega dela. Materialističnim socialistom tudi dnevnik ne bo po pravil njihovega ugleda pri poštemu delavstvu.

Dosežen sporazum med privatnimi nameščenici. Pogajanja med registriranimi organizacijami privatnih nameščenecv za volitve v Delavsko zbornico (skupina nameščenecv) so privedla do sporazuma. Vsled doseženega sporazuma odpadejo volitve za nameščenice v Delavsko zbornico.

Prodajanje srečk Dijaškega podpornega društva se je zadnje dni zelo poživilo. Marsikdo, ki je čakal, da se približa rok žrebanja, si jih hiti sedaj nabaviti. Drugi, ki so jih že prej kupili, sedaj povečujejo njih število, da pripomorejo našim dijakom do večjega uspeha, sebi pa do gotovejšega dobitka. Ker bo žrebanje, kot napovedano, 15. jan. 1926, se prodajanje srečk zaključiti v glavnem 10. januarja. Vljudo opozarjamo na ta dva dneva p. n. čitatelje, da ne zamude prilike. Srečke je mogoče dobiti po vseh trafikah, konzumah, naših društvih, župnih uradih itd., ali pa se naročajo v Ljubljani pri odboru DZD, Miklošičeva 5.

Brodarski sindikat.

Brodarski sindikat je spravil pred božičnimi prazniki ministra Radojeviča iz vlade. Radojevič prav za prav ni demisioniral, ampak je nekako prisiljeno moral iz vlade. To dejstvo kaže, da božičnih praznikov vladni krogi niso praznovali v miru, ampak v ostrem notranjem boju.

Država je bila udeležena v Brodarskem sindikatu z velikim številom delnic, sicer pa je bilo podjetje v zasebnih rokah. Država ni imela nobenega nadzorstva nad delom vodstva Brodarskega sindikata. Vse poslovanje je imel upravni odbor sam v svojih rokah. Ko je prišel Ante Radojevič v vlado, je takoj resno začel povsod uvajati red. Hotel je predvsem zagotoviti državi vpogled v njegovo delovanje. Med obema vladnima strankama se je meseca decembra bil hud boj radi Brodarskega sindikata. Radojevič je zahteval, da se Brodarski sindikat podrvži in da vzame država ves obrat v roke.

Ako bi bil Radojevičev načrt sprejet, bi to pomenilo za upravni odbor temeljito revizijo vsega delovanja društva v vseh ozirih z vsemi posledicami, prijetnimi in neprijetnimi. Tega so se zbalii upravniki in vodje sindikata. V tem neenakem boju je žal

podlegel Radojevič. Nikakor ni mogoča dosedanja zasebna oblika društva, pri katerem je država samo udeležena z visokim kapitalom. Na vsak način si mora zagotoviti poleg vsega samo po sebi razumljivega tudi primeren vpliv in primerno nadzorstvo.

Jugoslov. strokovna zveza.

Zveza papirniškega delavstva.

Dev. Mar. v Polju. Umrl je dne 15. decembra naš zvesti član tov. Zidan Franc na sušici. Članstvo skupine ga je spremilo z zastavo in vencem na zadnji poti. Pokojni je bil pravi delavski trpin vse svoje življenje. V mladosti je kot marsikateri slovenski delavec mnogo potoval po inozemstvu, ker ga je vojna dohitela, katero je prebil večina v ujetništvu na Italijanskem, kjer si je ob groznem pomanjkanju in nečloveškem ravnanju nakopal kal bolezn. Prišedši domov k svoji družini, katero je iskreno ljubil, je takoj vstopil v naše vrste in bil do smrti njen član. Da je bil vzgleden član poudarjamo, da je imel še za 1. 1926 januar in februar plačan mesečni organizacij prispevek. Nikdar ga ni bilo treba opominjati. Med tovariši je bil posebno priljubljen radi pripovedovanj svojih mičnih in strašnih doživljajev v ujetništvu in inozemstvu. Umrl je lepo spravljen z Bogom. Dragi France, s temi vrsticami naj ti strok. organizacija povrne tvojo zvestobo. Počivaj v miru!

Strokovna zveza rudarjev.

Trbovlje. Centralno tajništvo strokovne zveze rudarjev sporoča rudarjem, ako kdo želi informacije v pravniku volitev v Delavsko zbornico, jih dobi v tajništvu, Loke 253, Vode, in sicer vsak popoldan od 3.—6. ure. Odbor.

Viničariji.

Sv. Miklavž. Na Štefanovo je priredila S. Z. V., skupina Ljutomer s skupino Sv. Miklavž shod pri tov. načelniku Ivanu Husjaku v Slamnjaku. Odzvalo se je vabilu precejšnje število viničarjev. Govoril je tov. Peter Rozman. Navzoči so z velikim zanimanjem sledili izvajanju govornika, kateri je sam viničar in kot tak najboljši spoznavatelj viničarskega stanu in njega težkoč. Predavatelj nam je jasno orisal položaj viničarjev, kateri je tak, da nas naravnost sili, da se organiziramo, to je o potrebi organizacije in samopomoči, kakršno bi nam nudila ustanovitev podpornega fonda (P. F.),

ki si ga v kratkem ustanovimo. Vsled zanimanja, kakršno se je med navzočimi pojavilo za P. F., lahko sodimo, da bo ta občekoristna naša ustanova lepo napredovala. Pristopilo je ob tej priliki enajst novih članov, za tiskovni sklad se je nabralo 5 Din in pridobila sta se dva nova naročnika za »Pravico«. Naš viničar čimdalje bolj uvideva, kolike važnosti je organizacija in da je le v združenju in slogi moč, vsak posameznik pa je niča.

Ljutomer. V Presiki se je vršil dne 20. decembra zelo zanimiv sestanek. Strokovni tajnik nam je natančno razložil potrebo strokovne organizacije, brez katere delavstvo zastoj pričakuje boljših časov. Pred vsem je strokovna organizacija potrebna ravno nam viničarjem, ki se nam izmed vseh delavcev godi najslabše. Razložil nam je strokovni tajnik nadalje tudi pomen starostnega zavarovanja in posmrtnega sklada. Žal, da se še vedno dogaja, da se onemoglega ali bolnega člana vsakdo brani in da mora vsled tega dobesedno beračiti, da preživi sebe in svoje. Tovarišu Rozmanu, kateremu smo pri govoru sledili z veliko napepostjo, smo iz srca hvaležni za njegova izvajanja. Upam, da njegove besede niso bile bob ob steno. To se je pokazalo takoj ob koncu sestanka, ko se je vpisalo v organizacijo lepo število novih članov. Naša naloga pa je, da gremo s podvojenimi močmi na delo za našo organizacijo, kamor moramo pripeljati slednjega viničarja. Ko bomo enkrat združeni, bomo tudi močni. Tedaj pa naše zahteve ne bodo več samo bob ob steno, ampak bodo postale tudi dejanje. Zato pa tovariši z veseljem in vztrajnostjo na delo za zboljšanje ubogega viničarskega stanu!

Prometna zveza.

Zahvale. Zahvaljujem se za posmrtnino in podporo v skupnem znesku Din 300.—, katero sem prejela od Prometne zveze v Mariboru za pokojnim mojim možem. Maribor, dne 23. decembra 1925. Marija Čížek. — Podpisani se najiskrenejše zahvaljujem Prometni zvezi v Mariboru za podporo v znesku 250 Din, katero sem prejel v moji bolezn. Kamnik, dne 22. decembra 1925. Golob Valentin. — Najvljudneje se zahvaljujem Prometni zvezi v Mariboru za podporo v znesku Din 150.—. Maribor, dne 20. decembra 1925. Lang Ferdinand.

Delavske legitimacije. Da bodo vsi delavci, kateri imajo listne lične legitimacije poučeni, je potrebno, da po-

15.

Stara teta, ki je imela svoje ostre oči povsod, je z velikim veseljem zapazila, kaj se dogaja med mladima. Vendar se je delala, kakor bi ne vedela ničesar. Samo če je bila sama v svoji sobici, je uganjala vsakovrstne otročarije: brskala je med zlatimi in srebrnimi rožami ter mirtinimi cveti in listi, iz katerih je znala s svojimi spretnimi rokami delati tako umetne vence za neveste, namihala se potihoma predse ali pa s tresočim se glasom prepevala napol pozabljene stare nagajivke. Njena dobra volja se je pa še povečala, ko je zapazila, kako pogosto je v zadnjem času prihajal Bogomir v ono posebno sobo, ki se je je drugače tako plašno ogibal. In zadnjič — kar sapo ji je zaprlo, tako se je začudila — je pripeljal s seboj iz mesta par skrbno zavrtih predmetov, prav tako kakor takrat, ko je mislil na ženitev z Marijano, in ju odnesel takoj v sobico.

»Kaj pa imaš s sabo?« ga je vprašala starica vsa radovedna.

»Tale stena tu se mi zdi zelo gola in sem menil, da bi sodila tja kaka podoba in ono tam je šivalni stroj, kakor vidite,« je dejal Riška in odmotaval stvari.

Teta je ogledovala sedaj podobo sedaj stroj in se kar ni mogla dovolj načuditi.

»Kako lepo! Toda za koga in čemu mečeš stran toliko denarja? Povej mi vendar, kdo za božjo voljo naj šiva na stroj?« je izpraševala in se delala nevedno, kar se je dalo.

»Ob svojem času pride vsaka stvar prav, teta,« je odvrnil Riška in primerjal podobo na steno.

»Zaenkrat imam samo jaz veselje, in... da, prosil bi vas, teta, da ne poveste nikomur, kaj sem kupil.«

»Nič se ne boj!« se je posmejala teta navihano. »Toda čuj, Bogomir, ali bi ne bilo prav, če bi sobico malo prezračili, preden pritisne zunaj mraz. In ko bi bilo vse lepo urejeno in posnaženo, bi« — napol je zaprla svetle oči in mu premeteno pomežiknila — »rada nazadnje pomerila tudi nove zastore, ki ležijo brez vsega haska v omari, samo za poskušnjo seveda in potem...« Riške se je pollaščala vedno hujša zadrega in kar vidno se je oddahnil, ko ga je zmotilo nekaj drugega. »O, jej,« je vzkliknila nenadoma, »čuvaj že naznanja deseto uro, in jaz sem popolnoma pozabila, da bi zamenjala Hanko; ubožica mora biti gotovo že vsa utrujena.«

»Ali je Hanka sama tam, teta?« je vprašal Bogomir z malo negotovim glasom in zapiral vrata.

»Bog varuj! Tudi oče in mati čakata, dokler ne pridem.«

Le z veliko težavo se je premagovala dobra starka, da ni izdala skrivnosti o posebni sobi. Vendar si pa ni mogla kaj, da bi od časa do časa ne namignila Hanki o »velikem dogodku,« ki se pripravljala in ki bo spravil ves Kruševac pokonci. Hanka je molčala, ako je teta tako skrivnostno govorila; nič je ni silila, naj ji pojasniti stvar bolj natančno. Iz načina pa, kako jo je teta pogledovala in kako je sama zardevala, je čutila, da je napovedani skrivnostni dogodek v tesni vezi z njo samo.

16.

Kakor Hankini starši tako tudi bolni učitelj ni niti najmanj slutil, kako se je takorekoč pred njihovimi očmi vedno bujnejše razcvetala ljubezen v dveh mladih srcih.

Za ubogega bolnika je pomenjalo to pravo srečo, ker bi ga nenadno spoznanje gotovo zelo težko zadelo. Tako se je pa v svoji slepoti udajal

vsak dan bolj sladki omami, da si je priboril Hankino naklonjenost. Nesebično in požrtvovalno mu je stregla, skušala mu je izpolniti vsako njegovo željo: mar niso to gotova znamenja najčistejše ljubezni? In blodeče misli so mu hitele v bodočnost in ga zazibale v sladke sanje. Ah, kako hoče povrniti dragi deklici vso ljubezen, samo da enkrat ozdravi! Saj bo za vedno, za vedno živela ob njem, ona, njegova ljuba žena!

»Zdaj vam ne morem poplačati vašega truda in ljubezni, Hanka,« ji je dejal nekega večera, ko mu je voščila lahko noč, in se s svojimi ledenomrzlimi prsti oklenil njene roke; »toda potem, potem, ko... Ah, ne odvrčaj se od mene,« je nadaljeval prošeče, »tvoja rdečica mi vendar razodeva, da me razumeš, in najina dobra prijateljica — v sobi sta bila tudi Riška in teta — naj le slišita, da sva si dobra. Da, Riška, in vi, teta... vedita, da sva s Hanko toliko kakor zaročena... in v vajini prisotnosti obljubujem, da ne bom nikdar pozabil, kar je moje ljubo, ljubo dekletu zame.«

Ali se je bolniku blodilo? Teško bi bilo razsoditi, kdo je pri njegovih besedah bolj obledel, ali Bogomir ali Hanka. Ta se je tresla kakor v mrzlici, ni si upala pogledati proti županu, ki je slonel ob peči; s prošečim pogledom se je pa ozrla na teto, ki je tudi res hitro premagala prvo iznenadenje in je priskočila takoj ubogemu dekletu na pomoč.

»Pst, pst, pst!« je začela opominjati. »Ozdravite najprej, gospod učitelj, in šele nato mislite na ženitev in...«

»Mar niste tudi vi veseli, Trina?« je vprašal bolnik nepotrpežljivo.

»Gotovo, gotovo,« je zatrjevala goreče. »Jemine! Boljše niste mogli izbrati, gospod učitelj! Toda sedaj nobene besedice več... ne se več napanjati, da ne začnete spet kašljati. Da, in sedaj sem se spomnila, nekaj bi še rada govorila s teboj, Hanka.«

(Dalje.)

jasnimo sledeče. Listne lične legitimacije veljavne za leto 1925 so po brzojavni okrožnici gospoda direktorja veljavne do preklica v l. 1926, toda le v območju direkcije Ljubljana, to pa radi tega, ker še nove tiskovine za listne lične legitimacije niso dosepele. K temu pripomnimo toliko, da se ne bo kak delavec peljal na progo druge direkcije, n. pr. v Zagreb ali pa še dalje, ker za tisto progo te sedanje listne lične legitimacije niso veljavne in bi moral vsled tega plačati celo karto in še povrh kazen in druge sitnosti. Opozorjamo pa vse delavce, kateri se vozijo n. pr. vsak dan v službo vozni listkov sprevodnik ne hotel priznati veljavnosti stare legitimacije in mu bi mogoče odvzel, kakor se je to že zgodilo na neki progi, naj ga opozorijo na to brzojavno okrožnico in če mu pa slučajno vzame, pa naj dotični takoj prijavi to svojemu šefu postaje ali kurilnice ali delavnice, kamor pač spada obenem po svojem zaupniku P. Z. To velja samo do preklica, dokler ne izidejo nove listne lične legitimacije veljavne za l. 1926. Toliko v vednost vsem članom P. Z.

Kaj nam je potrebno? Pod tem naslovom smo zadnjič čitali zanimive in resnične stvari. Kdor je članek prečital in ga premislil, je videl in spoznal, da je to res potrebno. Da pa te besede niso ostale prazne, se je zadnje čase že pokazalo vsaj v tem, da so se neorganizirani že začeli gibati in tudi organizirati. Železničarji so prišli do spoznanja, da ne morejo biti brez poštene boriteljice, to je strogo strokovne železničarske organizacije, katera mora vedno stati na straži ter odbijati vse napade na železničarski proletarijat. Zpomnite si vsi, posebno pa še neorganizirani železničarji, da je železničar brez strokovne organizacije kakor otrok brez matere. In kako se godi takim otrokom je vsakemu znano. Ali je sedaj že vse končano, če imamo našo strokovno železničarsko organizacijo? Ne, nikakor ne. Sedaj šele pride vprašanje, kdo naj vodi to organizacijo! Seveda bo vsak rekel, da predsednik. Čisto pravilno. Ali kdo naj bo ta predsednik? Vidite tovariši, ravno pri tem vprašanju ne pazijo nikoli zadosti naši železničarji. Predsednik strokovne železničarske organizacije mora biti taka oseba, katera je popolnoma nepolitična, da ne pozna nikakega strankarstva, ampak je prijateljstvo z vsemi železničarji in v prvi vrsti mora biti poštenjak in nesebičen človek. Na drugi strani mora posvetiti vso svojo moč in zmožnost organizaciji ter skrbeti za to, da se organizacija širi in da deluje celokupni odbor točno in vestno, da so člani vedno poučeni o vsaki tozadevni stvari. Dolžnost članov in zaupnikov pa je zopet, da obveščajo centralni odbor o vseh dogodkih, kateri se dogajajo bodisi na eni ali drugi strani itd. Da pa bodo železničarji znali, kje je vse že tako urejeno, naj pristopijo takoj ob novem letu v strogo strokovno železničarsko organizacijo in to je edino Prometna zveza s sedežem v Mariboru. Čimprej bomo skupno organizirani, tem bolje in prej bo konec naše beračije. Zato na plan in delo in uspehi bodo sčasoma sigurni!

Delavke, služkinje!

V dneh 26. in 27. decembra 1925 se je vršila konferenca »Strokovne komisije«, strokovne centrale socialno demokratičnih strokovnih organizacij, na kateri so razpravljali tudi o volitvah v Delavsko zbornico. Jasno, da sodrugi pri tem niso pozabili na ženske volilce, za katere niso do sedaj imeli drugega kot zaničevanje in psovvanje. Sedaj pa je postal iz Savla Pavel. Pišejo o vas, govorijo in vas vabijo, ker se bližajo volitve v Delavsko zbornico. Da pa se bomo razumeli, jih morate slišati tudi za kulisami, ko so sami med seboj. Na imenovani konferenci so seveda govorili o vas, samo kako? Nastopil je ne še star socialist, pa je mogočno povzdignil glas in zagrozil: »Sodrugi, če hočemo zmagati, se moramo posluževati vseh sredstev, Marijine device, glas sem, ali pa iz tovarn.« Ubogi revček, še danes se mi smili, sam vrag ga je obsedel, same

kikle je videl, vsi sodrugi od Lipeta, Pipota, Golmana in Sviterja, vse v kilah, polno Marijinih devic, edino sam je bil v hlačah, ker še ni dolgo od tega, ko je sselkel komunistične in oblikele socialpatriotske. In res, če bi ne bilo »udarjalo« od vrat, pa bi kmalu ostale v dvorani ene same reformirane hlače. Pa šalo na stran!

Ve delavke in služkinje pa si zapomnite, da se vas je nazvalo tudi za te volitve v zaničljivem tonu z »Marijinimi devicami« in vam grozilo. To naj vas podžge. Vse enodušno in korajžno v volitve za listo krščansko socialistične strokovne organizacije »Jugoslovanske strokovne zveze«.

Teror prepustimo njim, ki so praznovali letos »dan miru«.

Jože Košnik:

Zima, čas dela v Krekovi mladini.

vzgojna organizacija, ki nam nudi priliko k izpopolnitvi celega človeka. Celega človeka hoče izobraziti, njegov um, srce in voljo, vliti mu hoče ljubezen do dela in sočloveka, ter vzbuditi v njem smisel za vse, kar je dobro in lepo.

Umsko izobrazbo nudimo našim članom pri sestankih s predavanji, ki se tičejo stvari, katerih se mora naučiti fant, da bo kdaj dober in veren vzgojitelj in voditelj delavske organizacije po načelih kršč. socializma. Predavanja se tičejo stvari, ki jih mora znati fant, dekle, da bosta kdaj dobra družinska vzgojitelja, dober, veren oče, dobra krščanska mati. Tej vzgoji bi morali posvečati največjo pažnjo, tej družinski vzgoji, ker ravno družina je tista celica, iz katere bo izhajala vsa naša kultura, vsa gospodarska, socialna in duševna vzgoja. Vse to dobiva svojo toploto in prisrčnost le od družinskega ognjišča. Ako bo družina dobra, bo vsa mehanična in duha moreča sedanja moderna kultura dobila iz družine iskrenost in življenje. Zato bomo svojo mladino vzgojevali, jo ohranili pošteno, ter jo pripravljali na pot vzgoje v družini. Ohraniti ji moramo vse moči, da stopi v svoj poklic, v svojo stanovsko in družinsko življenje, polna življenja in fizične moči.

Ker pa samo umska izobrazba nikakor ne osreči, ampak ji lahko celo škoduje, zato je naš cilj pred vsem kultura srca. Kaj nam pomaga, če imamo visoko naobražene mladeniče, če pa vlada v njih sebičnost, pohlep po uživanju, zavist in sovrašтво. Zato naj se naša mladina v svoji organizaciji uči nesebičnosti, požrtvovalnosti, samopremaganja, ljubezni do bližnjega, ljubezni do svojega naroda. Pravo ljubezen pa oznanja krščanstvo. To je ljubezen, ki ne išče sebe, ampak ukazuje ljubiti svojega bližnjega zaradi vesti in Boga. Zato vzgojimo in navdušimo mlada srca za ideale vere in našega naroda.

Toda srčna kultura brez volje še ne more udeleževati naših idealov. Zato je pač važnejša naloga naše organizacije vzgoja krepke volje, ki zahteva dosti samoopovedi in premaganja. Ako bomo to dosegli, bomo vzgojili krepke in značajne može, ki bodo močni steber družin, in močna opora vsemu delavstvu.

Tovariši! Vprašajmo se sedaj, koliko smo že dali naši mladini; kako delamo v naši mladinski organizaciji, ali še ni naše delo vse premalenkostono? Ali nismo nekako mrzli? Zima je tu — zato ognja! Mogoče nam je srce postalo mrzlo za velike naše ideje, za naše vzgojno in izobraževalno delo — zato več ognja, več novega kuriva v naša srca! Več zanosa, samozavesti, več vere, več dela v organizaciji! Zunanje delo počiva. Zdaj je čas, da mislimo nase. Zdaj je čas, da režemo brazde v svojih srcih in polagamo vanje nova semena, seme vzgoje in izobrazbe naših src in naše delavske mladine. Pripravljajmo se za leto žetev. Tudi organizacija ima svoje letne čase, le zime in počitka ne sme imeti, gorkote ne sme manjkati. Za Krekovca je zima spomlad, ko se orje, gnoj, seje, ko vse zeleni in poganja, se obrezuje in uravnava. Zdaj zlate zvezde vladajo, zdaj naj

zlata semena padajo. Za — zlata semena, ki nam jih je zapustil naš veliki učitelj, organizator in vzgojitelj, nesmrtni naš voditelj dr. J. E. Krek. Zapustil nam jih je, da jih sejemo v mlada srca delavske mladine ter jo dvignemo iz materializma k idealizmu, iz blata in mraza k Solncu, ter jo pripravljamo na veliko žetev kršč. socialističnega delavstva.

Marsikaj je poleti zastalo in čaka zboljšanja, čaka prenovitve in obnove. Treba pregledati naše vrste, kdo nam še manjka, kje so tisti? Treba je pridobiti, treba jim dati zgled, in sicer zgled dela, zgled vzgoje in izobrazbe v organizaciji. Kjer pozimi tega ne morejo, nočejo, tudi poleti ne bodo. Novo leto je tu. Ali naj čakamo, da nas bo manj? Čas je, da privedemo novih članov v organizacijo, ter jim vcepimo v srce umsko in srčno izobrazbo, jih vzgojimo za vredne učence našega učitelja dr. Kreka. Od hiše do hiše, od družine do družine, od fanta do fanta naj gre naš glas, naš klic k prerodu delavske mladine. Kjer lani niso hoteli, bodo morebiti letos stopili v naše vrste. Pokažite jim naše delo, našo vzgojo, čitajte jim naše liste, kažite jim naše uspehe, sploh vse, kar mora vplivati nanje. Ne odnehajte, dokler ni vsa poštena delavska mladina v naših vrstah. Pred vsem pa uvedimo v našo organizacijo vzgojno in izobraževalno življenje, da nihče ne bo mogel oporekati, niti dvomiti, da je Krekova mladina najboljša organizacija krščanske delavske mladine. Potem se nam nikdo ne bo mogel ustavljal, kogar smatramo za sposobnega, da postane dober Krekovec.

Čas je za нравno obnovo, prerod. Da bomo mogli delati za vzgojo, versko vzgojo in izobrazbo, se moramo sami očistiti, se obnoviti in ogreti najprej sami. Vprašajmo se, ali smo v minulem adventnem času odprli svoja srca, olajšali si vest, oblekli orožje svetlobe. Slabotni ljudje smo. Vsak lahko pade. Pri delu za druge pozabi nase. Zunanosti otežujejo notranje življenje. Božje seme čez leto pada na cesto in poleg pota, kjer ga ljudje pohodijo in ptice pozobljejo. Čas je, da zrahljamo in odpremo svoja srca in božje seme bo padlo v rodovitno zemljo in rodilo stoteran sad. Zdaj je čas gorčičnega semena in kvasu. Postanimo pravi Krekovci, kristjani po duhu in dejanju, ker to je naša prva naloga.

Sestanki, predavanja. Zdaj ni govora. Zdaj se polagajo temelji napredka, bistrin in bogati razum, plemeniti srce in utrjuje volja. Ura zamujena — ne vrne se nobena. Naš program je neizčrpen, a zahteva vztrajnega dela. Hitimo, naše delovno ljudstvo čaka, da vsestransko usposobljeni začnemo delati zanj. Hitimo, delajmo, zbirajmo, učimo se, vzgajajmo in izobrazujmo se, da bomo kmalu mogli dajati, sejati in žeti.

Mi rastemo na vse strani in se krepiamo; tudi priznanje dosežemo. Ne pozabimo: pozimi zori naša zmagaja. Ta čas porabimo zase, darujmo ga sami sebi, svoji vzgoji in izobrazbi.

Tedenske novice.

Močan potres. Na novega leta malo po 7. uri zvečer je bil močan potresni sunek, ki je trajal nekaj sekund. Potres je povzročil po nekaterih krajih v Ljubljani veliko razburjenje. V cerkvah se je množic polastil velik strah. Kina so se mahoma izpraznila. V deželni bolnici je en rekonvalescent umrl zadet od srčne kapi, ki je nastopila vsled prevelikega strahu. Drugih težkih nesreč ni povzročil. Novoletni potres so čutili po vsej Sloveniji, v Hrvaškem Primorju, v Avstriji in v Severni Italiji. Znatne materialne škode ni povzročil nikjer, pač pa povsod večji ali manjši strah. Na Reki, v Trstu in nekaterih drugih mestih v Italiji se je podrlo mestoma tudi nekaj dimnikov.

Pregled Osred. urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu. Minister za socialno politiko je imenoval posebno komisijo, ki ima nalogo, da pregleda celokupno delo Osrednjega urada za zavarovanje delavcev.

Najdeno truplo. Pri Grosupljem so našli že vse razjedeno človeško okostje pokrito z vejami. Večino kosti so bile raznesle že razne živali. Na malem ostanku obleke so dognali, da je nesrečnik Trček Anton, doma iz Dobrunjske občine, ki je prodajal razne drobnarije. Pogrešali so ga že celo leto.

Smrtna kosa. V Celovcu je umrl prošt Valentin Limpel. Pokojni gosp. prošt je bil dekan v Kapli ob Dravi v Rožu. Po plebiscitu je postal žrtev nemškutarske posurovelosti. V temni noči so ga izvabili iz župnišča pod pretvezo, da ga kliče bolnik na smrtni postelji. Na potu od doma pa je oddal napadalec iz bližine strel nanj. Sicer je po napadu še ozdravel, toda trden ni bil več od tistega časa. Pozneje je bil kljub zaprekan politične oblasti imenovan za prošta, pa svojega mesta vendarle ni smel nastopiti. Živel je v Celovcu v sanatoriju sester sv. Križa. Slovensko ljudstvo na Koroškem se ga bo še dolgo spominjalo s hvaležnostjo. Dobrotniku koroških Slovencev svetila večna luč!

Bogata loterija Dijaškega podpornega društva nudi sledeče dobitke: 1 za 40.000 Din, 1 za 15.000 Din, 1 za 6000 Din, 2 po 3000 Din, 1 za 1500 Din, 5 po 1000 Din, 10 po 500 Din, 20 po 250 Din, 50 po 100 Din, 200 po 50 Din in 750 po 25 Din. Srečke, s katerimi priložiš svoj kamenček za zgradbo dijaškega podpornega fonda, so po 10 Din in se dobe samo še nekaj dni in sicer po trafikah, konzumnih društvih, župnih uradih, naših društvih itd. ali pa pri odboru D. P. D. v Ljubljani, Miklošičeva 5.

Občni zbor »Svete vojske« se vrši v nedeljo, dne 10. januarja 1926. v Ljubljani (Rokodelski dom) in sicer ob 9. uri dopoldne s sledečim dnevnim redom: 1. Otvoritev in pozdrav; 2. poročilo odbora; 3. samostojni predlogi, ki jih je treba štiri dni pred občnim zborom prijaviti; 4. volitev odbora; 5. slučajnosti. — Popoldne se vrši v istih prostorih ob 16. uri brezalkoholna prireditev, h kateri vabimo vse prijatelje treznostnega pokreta. Vstopnine ni. — Odbor.

Občni zbor osred. zadruga »Brezalkoholna Produkcija« r. z. z. o. z. v Ljubljani se vrši dne 10. jan. 1926 ob 14. uri v poslovnih prostorih zadruge na Poljanskem nasipu 10. — Načelstvo.

Telefon v starem veku. Ljubljanskemu učenjaku dr. Bistoviču se je posrečilo dokazati, da so rabili telefon že stari Izraelci. Za glavni dokaz te trditve mu je služil sledeči izrek iz sv. pisma: »Mojzes je na gori Horeb trikrat poklical Gospoda in ni dobil odgovora...« — Boljši in modernejši kot telefon je brezdvoma brezžični radio-aparat, ki ga lahko dobiš za 10 dinarjev, če kupiš srečko »Dijaškega podpornega društva«.

Mlin pogorel. V Subotici je skoraj popolnoma pogorel veliki parni mlin Josipa Rajiča. Mlin je bil poln žita. Škoda se ceni na dva milijona Din.

Krogla v sreču. V Štipu je izvršil samomor orožnik Stepan Raden. Pri raztelesenju trupla so na dnu srca našli kroglo strojne puške, ki ga je v vojni zadela pred desetimi leti na italijanski fronti.

Roparski napad na poštno blagajno. V vasi Bogatiču, zahodno od Belgrada, je bil v svojem stanovanju umorjen poštni upravnik Vladimir Nikolič. Roparji so mu odvzeli ključke poštne blagajne ter odnesli 160.000 dinarjev državnega denarja. Kot zdedveni glavni krivec je bil aretirani upravnikov prednik v uradu, Drago Nedič.

Ponesrečen poizkus vtihotapljenja za 7.000.000 ponarejenih novčanic. V Novi Gradski sta bila kot sumljiva aretirana dva neznanca. Med potjo na policijo se jima je posrečilo pobegniti, dasi je orožnik za njima streljal. Ko je oblast preiskala prtljago, ki sta jo pustila v gostilni, je našla v obsežnem kovčegu za več kot 7 milijonov ponarejenih bankovcev po 1000 Din. Zdi se, da so falzifikati izdelani v inozemstvu.

Smrtna nesreča v električni centrali. Na Opčinah pri Trstu je v električni centrali usmrtil tok 29 letnega elektrotehnik Franca Špangherja s

Proseka. Hoteč se prepričati, če je napeljava v redu, je Špangher stopil na oder z elektrovodnimi žicami. Iztegnil je roko proti marmorni plošči in tedaj je preskočila nanj iskra, ki ga je v hipu ubila.

List »Prerod« stopi z novim letom v V. leto svojega obstoja. Pridobil si je simpatije vseh, ki jim je na srcu treznost in prerod naroda. V bodočem letu bo obsegala vsaka številka (mesečno) 24 strani. Svojemu sedanjemu programu bo ostal zvest tudi v bodoče. Brez ozira na desno in levo bo šel svojo pot naprej in pohvalil, kar je hvalevredno, in grajal, kar ni pravilno. Mnogo odličnih sodnikov je že izročilo svoje rokopise in mnogo jih je še obljubilo. S prvo številko bo pričel objavljati zopet vrsto člankov o brezalkoholni uporabi grozja in sadja, kateri predmet je že letos vzbudil mnogo zanimanja za list preko mej naše ožje domovine. Tudi članki o higijeni, zdravju in domačem zdravljenju (posebno taki, ki so praktičnega pomena) ne bodo manjkali. Za lepoto narave bodo navduševali črtice in slike iz taborniškega gibanja. V rubriki »Iz kraja v kraj« bo prinašal zanimiva poročila potovalnih zastopnikov. V rubriki »Vprašanja in odgovori« je uredništvo vsakemu naročniku brezplačno na razpolago za vse informacije in nasvete. Tudi slike bo list v bodoče redno prinašal. Uredništvo je stopilo v stik z vsemi večjimi organizacijami v inozemstvu ter mu bo omogočeno prinašati izvorna poročila o gibanju za treznost in preporod iz drugih krajev. Ker bodo s povečanjem lista združeni večji stroški, se mora višina naklade določiti že pri prvi številki. Vabimo vse, ki se zanimajo za treznostni pokret, da se naroče na »Prerod«. Naročnina znaša za vse leto Din 25.—. Brez treznostnega pokreta ni prosveče, ni kulture, ni npravnega preroda! Uredništvo in upravnništvo lista »Prerod«, Ljubljana, Poljanski nasip 10.

Dopisi.

Tržič. Gibanje za volitve v Delavsko zbornico se je pričelo. Kakor povsod, tako so tudi tukaj pričeli socialisti z demagogijo, z raznimi spletkami in slepili, točno po načelu: vse ti je dovoljeno, samo da uspeš. Naj navdemo samo par dejstev. Dne 21. decembra 1925 so sklicali shod predilniškega delavstva, češ, da se hoče vpeljati 10 urno delo in da hoče podjetje odtegniti 25% od plače itd. Mi smo se informirali, koliko je na tem resnice. Zvedeli smo, da je to gola izmišljotina, pač pa se podjetje bori proti tistim, ki so namenoma delali tako, da so napravili več nadur, kakor pa navadnih delavskih ur. Seveda vpijejo tisti, ki so sami krivico delali, kakšna krivica se jim godi. Sodrugji pa hočejo s tem napeljavati vodo na svoj mlin ne meneč se, ali je delavstvu koristno ali ne. Prvo je »šlager«, kateri naj vleče. Dne 22. decembra 1925 so sklicali sestanek nameščenstva, kjer so določili kandidate. Sestankov pa ne prirejajo v svojih prostorih, ampak po drugih gostilnah. To pa v prvi vrsti zato, ker so svojo pravo barvo zatajili ter se skrili pod firmo »Saveza privatnih nameštenika«. Ta organizacija je socialistična, vendar oni pravijo, da ni, ampak nadstrankarska. Kdor od nameščenecv to verjame, je dovolj slabo znamenje za njega, ker je tako kratkoviden, da ne vidi, kaj se skriva pod krilatico »nameščenstvo mora skup držati«. Za gg. sodruge je pa precej nečastno, da ne upajo s pravo barvo na dan. Ravno taki so kakor liberalci ob volitvah, da imajo njihove liste različna imena, samo pravega ne. Torej sami sebe se sramujejo! Drug vzrok, da ne prirejajo sestankov v lastnih prostorih pa bo najbrže ta, ker so med njimi ljudje,

ki se smatrajo za nekaj več kakor drugo delavstvo. Poznamo v njihovi vrsti moža, ki se je izrazil, »da je nameščenstvo za dve stopnji višje od delavstva«, istočasno pa trdi, da je z dušo in telesom socialist. Kako ta mož pojmuje socializem, je umevno. Delavstvo gre svojo pot naprej. Spoznalo je že, kolikokrat je bilo prevarano in nima ničesar od tistih, ki znajo samo lepo govoriti, delajo pa obratno in menjajo svoje prepričanje, kakor sukno ob raznem vremenu. Zato se bo delavstvo in nameščenstvo odločilo ob volitvah za ono listo, na kateri bodo moške krščanskega prepričanja in jim lahko zaupa svojo bodočnost, kateri bodo garantirali s svojim osebnim poštenjem, da bodo delali le za blagor delovnega ljudstva.

Lesce. Z ozirom na notico v »Delavcu« od 25. dec. 1925. ugotavljam sledeče: Res je, da so se vršile dne 17. dec. v naši tovarni svobodne (?) volitve delavskih zaupnikov in da smo pri tej priliki dobili tudi mi enega zastopnika. Ni pa res, da je gospod poslanec ing. Serbec delničar in ga torej ne bo treba zastopati. Tudi ni res, da bi gospod ravnatelj silil, da bi bil izvoljen tudi en »klerikalec«. Kar pa tiče natolcevanja, da bi jaz informiral g. ravnatelja o delovanju zaupniškega zbora, prepustim to vlogo tistim izmed Vas g. sodrugji, ki imajo že dovolj prakse v tem. Dokler lažnjivi dopisnik ne uvrže vseh teh trditvev, ga imenujem podlega lažnjivca.

Ivan Zupan.

Hrastnik. Na novega leta je uprizoril dramatični odsek Kat. izobražev. društva božično igro »Sirote«. Igralke so živahno nastopile. Ganljiv je bil prizor, ko je sirota Jelica na grobu svoje matere umrla. Po igri je »sirota Jelica« zvedela, da je njen stari oče g. Kavšek med igro umrl. Volilni imenik pri bratovski skladnici je bil namesto 26. šele 28. decembra razpoložen. Torej dva dni prepozno. Volilni odbor je prosil za podaljšanje reklamacijskega postopanja. V nedeljo, dne 10. t. m. priredi dramatični odsek kat. izobr. društva veliko viteško igro v treh dejanjih »Očetova kletev«.

Jesenice. Dopisnik »Delavca« z dne 25. decembra se obregne ob opozicijo obratno - zaupniškega zbora pri K. I. D., ki se baje vsako leto poteguje za funkcije potem pa celo leto nič ne dela. Odgovor: Lassalle je zapisal: Resnica in pravičnost proti vsakomur, tudi nasprotniku predvsem pritiče — delavskemu stanu — kar je prva dolžnost značajnega moža. (Sombart str. 328.) Tako piše ta mož, ki je bil duša marksizma. Dopisnik gornjih vrstih pa teh besedi ni našel. To dokazuje, da je vse kaj drugega kot pravi socialist. Kako upa opoziciji očitati nedelavnost, ki je malenkostna, ko sta glavni zaupnik in večina v zboru v socialističnih rokah. Plenarne seje so bile 4, sej izvršilnega odbora pa menda celo pet. Kdo pa sklicuje seje? Sklepi plenumov se niso izvršili. Ali je temu kriva opozicija? Mesečna predavanja za zaupniški zbor so izostala, razen enega, do čim je bil sklep, da se vrše periodično. Del. zbornica je bila zaprošena za ta predavanja, pa so izostala, čeravno imate člana upravnega odbora Delav. zbornice v vaši sredini. Drugim lenobo očitati, sam se pa v njej valjati,

to ne gre in tega ni učil ne Marks ne Lassalle, kakor tudi lagati ne. Dalje pravite, da imate samo vi kaj pokazati, drugi nič. Torej organizacija, broječa 1500 mož, zahteva, da bi kršč. socialistična strokovna organizacija s takratnim številom 25 članov več pokazala kot vi sami. Ali ni to smešno? Ali ne nosi vsaka pogodba tudi podpis naših mož? Ali smo mi krivi, da ste naredili razkol in ubili v delavstvu vero v moč vsake organizacije? Ali smo mi krivi, da delavstvo pompu o vašem ujedinjenju delavskih strokovnih organizacij ne verjame, ko sami javno pišete o poneverbah denarja, ki so krvavi delavski žulji? Mi smo podali izjavo za ujedinjenje in vi jo smatrate za nepopolno, ker vam ne ugaja. Vemo pa, da se ujedinili bomo, toda brez lažnivcev in frazerjev, četudi boste streljali iz vseh kalibrov na nas, kot ste obljubili. Mi smo pripravljeni tudi na to bitko.

Zagorje ob Savi. Vsem članom Zveze rudarjev, skupina Zagorje, vam želi srečno in veselo novo leto 1926 Vaš blagajnik. Da bo pa res bolj srečno in veselo, pozivam in prosim vse one, ki so zaostali na članarini, da jo vsaj do 10. januarja 1926 poravnajo. Le tako bo vsak bolj zadovoljen, ker ne bo imel še starih dolgov do organizacije ter bo zopet lahko z zadovoljstvom redno plačeval organizaciji svoje prispevke v novem letu. Opozarjam vas pa tudi na sklep zadnjega občnega zbora JSZ, da vsak član zveze vplača enkratni prispevek 4 Din za našo centralo, in sicer do 1. januarja. Prosim Vas, da tudi ta znesek vsakdo plača. Tovariši, zavedajte se svojih dolžnosti in poravnajte dolgove pri skupini, da bo mogoče blagajniku napraviti letni obračun in poravnati vse zaostalo vsaj do 20. januarja pri zvezi. To naj velja tudi za skupino tovarniškega delavstva v steklarni. Kakor vam je že znano, se vršijo v februarju volitve v Delavsko zbornico, opozarjamo vas na važnost teh volitev za nas. Opozarjamo vas na naše liste, posebno na »Pravico«, da redno zasledujete v njej napisane članke o Delavski zbornici. Kateremu je kaj nerazumljivega v časopisu, dobi lahko vedno natančna pojasnila pri naših zaupnikih. Tovariši na delo, da bo čim večji uspeh tudi v Zagorju!

Krekova mladina.

Iz centrale. Okrožnico št. 15 smo razposlali vsem podružnicam, da nam vsaj do 20. t. m. pošljejo vse podatke v smislu okrožnice. Vsaka podružnica naj redno odgovarja na vse dopise centrali. Dopisi za list »Pravico« naj se redno pošiljajo centrali vsaj do vsake nedelje.

Razno.

Podražitev kruha v Italiji. Združeni pekovski mojstri v Gorici so zvišali cene kruha ravno za božične praznike. Navaden kruh je sedaj po 2.20 lire, boljši pa po 2.40 in 2.60 lire.

Šmrtna nesreča z avtomobilom. V bližini rabeljskih rudnikov je zašel šofer Mihael Ribar z avtomobilom v sneg in meglo, vsled česar je zdrknil s ceste v globok prepad. Šofer se je ubil.

Roparski napad v Trstu. Orož. narednik Zachello in policijski stražnik Cattaruzza sta nesla mesečno plačo za uslužbenca iz mestnega blagajniškega urada na policijsko poveljstvo. V neposredni bližini poveljništva so ju pričakali štirje maskirani roparji. Na povelje »roke kvišku« nista hotela ubogati, temveč sta se roparjem postavila v bran. Vsled tega so roparji oddali nanju več strelav in pobegnili. Cattaruzza je obležal na mestu mrtvev, začet od štirih strelav, Zachello pa se je posrečilo nepoškodovanemu pobegniti z vsem denarjem v znesku 145.000 lir na poveljstvo.

Pet otrok živih zgorelo. V Wagenburgu v državi Ohio je izbruhnil požar, ki je vpepelil več hiš. Pri tem je zgorelo pet otrok, pet odraslih oseb pa je bilo smrtonovarno opečenih.

Jezik mu je primrznil. Pri Bozenu je hotel neki šolski učenc na poti k maši za šalo oblizati brzozavni drog. Ker je bilo zelo mrzlo je primrznil dečku jezik. Dolgo časa se je zaman trudil, da bi odtrgal jezik od droga. Slednjič so prišli ljudje z vročo vodo ter ga rešili iz stiske. Prepeljali so ga v bolnico, ker ima jezik ves raztrgan.

Ljudsko štetje v Rusiji. Vlada je odredila, da se v letu 1926 izvrši ljudsko štetje.

Davek na lenobo. Prefekt otoka Madagaskar je vpeljal davek na lenobo. Ta davek morajo plačevati vsi moški, ki se ne ukvarjajo redno s kakob obrtjo ali ki nimajo stalnega poklica. Tega davka so prosti samo bolniki in upokojenci.

Velika eksplozijska katastrofa. V Macao-u (pokrajina Kvantung v Indiji) je zletela v zrak neka pirotehnična tovarna. Pod ruševinami so našli 40 mrtvih in 50 ranjenih. 200 ljudi so po nesreči še pogrešali.

Prebivalstvo mesta Tokia. Meseca oktobra je bilo na Japonskem ljudsko štetje, ki je ugotovilo, da ima glavno mesto Tokio okroglo 2.475.000 prebivalcev, to je za 110.000 duš manj v primeri s štetjem pred velikim septemberskim potresom leta 1923., ki je zahteval nad četrto milijona mrtvih. V dveh letih se je Tokio že precej obnovil in s tem tudi število prebivalstva naraslo. Sedaj dela japonska vlada na to, da se vse občine v bližnji in daljni okolici združijo v Veletokio. Ko se to zgodi, bo imela velika tokijska občina skoraj sedem milijonov prebivalcev.

Samo teden dni je še čas, da si kupiš srečko Dijaškega podpornega društva! Zato kar urno stopi v bližnjo trafiko, konzumno društvo, našo prodajalno, župni urad ali naše prosvetno društvo, kjer jo lahko dobiš za 10 Din. Če pišeš ponjo na odbor D. P. D. v Ljubljano, Miklošičeva 5, jo dobiš tudi po pošti. Na noben način pa nikar ne zamudi te izredne prilike, ko se Ti nudijo za borih 10 Din nov Fordov avto, konj s kočijo, sobna oprava, kuhinjska oprava in oprema, kolo, radioapar, slamoreznica, plug in razno poljsko orodje, razni stroji, obleka itd. Hkrati podpiraš s tem naše revne dijake.

Razširjajte »Pravico«!

Žika!

Poskusiti je treba, potem je odločitev lahka. Odločili se boste za ŽIKO, ki je in ostane najboljša in najbolj zdrava žitna kava!

Mica, povej mi vendar, zakaj pa kupuješ Ti vsako stvar le v I. delavskem konzumnem društvu?

Kaj, Tona, Ti tega ne veš? No, poslušaj:

1. Lastniki konzuma smo mi člani in je zato popolnoma samoobsebi umevno, da gre vsak raje v svojo kot v tujo prodajalno. S tem podpiram lastne somišljenike in lastno organizacijo;
2. Blago dobim po najnižjih konkurenčnih cenah, ne da bi mi bilo treba kaj glihati;
3. Poleg vsega tega pa dobim še od zakupljenega zneska vsakega pol leta 3% popusta.

Tona: Ja, če je pa tako, potem se bom pa tudi jaz vpisala v zadrugo.